

Република Србија
**КОМИСИЈА ЗА ЗАШТИТУ
КОНКУРЕНЦИЈЕ**

Савска улица 25/IV, Београд

Број: 4/0-02-769/2018-01

Датум: 02.11.2018. године

На основу члана 35. став 2. Закона о заштити конкуренције („Службени гласник РС“, бр. 51/2009 и 95/2013) Председник Комисије за заштиту конкуренције доноси

ЗАКЉУЧАК

I ПОКРЕЋЕ СЕ ПОСТУПАК испитивања повреде конкуренције по службеној дужности против друштава:

1. VISA Incorporated, 900 Metro Centre Boulevard, Foster City, California, USA
2. VISA International Service Association, 900 Metro Center Boulevard Foster City, CA 94404, USA
3. VISA CEMEA Holdings Limited, 100 New Bridge Street, London, United Kingdom, EC4V 6JA,

ради утврђивања постојања одлуке облика удруживања учесника на тржишту којом се ограничива конкуренција на тржишту платних картица на територији Републике Србије, у смислу члана 10. Закона о заштити конкуренције.

II Друштвима VISA Incorporated и VISA International Service Association се оставља рок од 30 (тридесет) дана од дана пријема овог закључка, да одреде пуномоћника за пријем обавештења у Републици Србији и да о томе обавесте Комисију за заштиту конкуренције, уз упозорење да ће, у случају пропуштања, пуномоћник за пријем обавештења бити постављен од стране Комисије за заштиту конкуренције о трошку наведених друштава.

III Позивају се сва лица која располажу подацима, исправама или другим релевантним информацијама које могу бити од значаја за утврђивање чињеничног стања у овом поступку да исте доставе Комисији за заштиту конкуренције на адресу ул. Савска бр. 25/IV, Београд.

IV Овај закључак се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије” и на интернет страници Комисије за заштиту конкуренције.

Образложење

Комисија за заштиту конкуренције (у даљем тексту: Комисија) је анализирала услове конкуренције на тржишту платних картица на територији Републике Србије и дошла је до сазнања из којих произлази основана претпоставка да VISA организација, коју представљају друштва VISA Incorporated, 900 Metro Centre Boulevard, Foster City, California, USA, VISA International Service Association, 900 Metro Center Boulevard Foster City, CA 94404, USA и VISA CEMEA Holdings Limited, 100 New Bridge Street, London,

United Kingdom, EC4V 6JA, одређује минималну међубанкарску накнаду у оквиру VISA система платних картица на неоправдано високом нивоу. Наиме, свака куповина и плаћање платном картицом VISA, укључује четири стране, купца, трговца, банку која је издала VISA платну картицу (у даљем тексту: банка издавалац) и банку са којом трговац има закључен уговор о прихватању плаћања том картицом (у даљем тексту: банка прихватилац). Свако коришћење платне картице VISA на продајном месту трговца подлеже плаћању међубанкарске накнаде од стране банке прихватиоца банци издаваоцу. Међубанкарска накнада је укључена у трговачку накнаду коју банка прихватилац картице наплаћује трговцу за своје услуге.

У одсуству билатералних споразума између банака којима би биле одређене међубанкарске накнаде, VISA организација обавезује све банке укључене у систем VISA картичарске организације да међубанкарске накнаде у прописаним износима примењују по аутоматизму приликом сваког плаћања платним картицама на продајним местима трговца. Фиксирањем минималног износа међубанкарске накнаде на неоправданом нивоу VISA организација је утицала на повећање трговачке накнаде. Како даље произлази, трговци који прихватају плаћање платним картицама трошак трговачке накнаде урачунавају у малопродајну цену коју преносе на потрошача, независно од тога да ли је плаћање извршено платном картицом или готовином.

Податке о висини међубанкарских стопа и о томе ко их доноси Комисија је прикупила од банака укључених у VISA организацију и огранка друштва VISA CEMEA Holdings Limited, 100 New Bridge Street, London, United Kingdom, EC4V 6JA, са седиштем у Београду, Милентија Поповића 5V.

У Одговору заведеном под деловодним бројем 4/0-01-666/2018-23 од 05.10.2018. године, огранак VISA CEMEA у Београду наводи да приходе остварује од накнада банака које издају VISA платне картице и прихватају трансакције тим картицама, а на основу броја трансакција и њихове вредности. Према наводима огранка VISA међубанкарске стопе се одређују као „пренос вредности између финансијских институција“ а не као накнада наплаћена трговцу. Негирајући интерес у одређивању међубанкарских накнада наводи се да VISA организација нема интерес да накнаде буду „превисоке“ или „прениске“, већ настоји да стопе по којима се накнаде обрачунавају, процени на нивоу који је оптималан за интересе обе стране, банке издаваоце и банке прихватиоца. Уз то, истакнуто је и да међубанкарске накнаде нису нужно релевантне за све трансакције које се обављају плаћањем платном картицом. Када банка која је издала платну картицу представља у исто време и банку прихватиоца не постоји међубанкарска накнада.

У погледу субјекта одлучивиња о висини међубанкарских стопа наводи се да су то првенствено друштва VISA Incorporated и VISA International Service Association док за банке наводе да су у VISA систем плаћања укључене у својству чланова и то као Главни Члан или као Члан Сарадник.

У својим одговорима, банке укључене у картични систем VISA организације су доставиле стопе међубанкарске накнаде које су тренутно у примени наводећи да је доношење одлуке о стопама у надлежности VISA Incorporated а поједине од њих су доставиле и уговор закључен са VISA International Service Association о правима и обавезама за улазак у овај платни систем и примену његових правила.

На основу свих расположивих информација и добијених одговора и документације, Комисија је установила следеће.

VISA је глобална платна организација коју представљају друштва VISA Incorporated, VISA International Service Association и регионалне VISA организације (у даљем тексту: VISA организација). Као картичарски платни систем VISA представља отворени четворострани систем глобалног плаћања који послује кроз мрежу система картичних плаћања, пружајући услугу безготовинског плаћања платном картицом са ознаком VISA. У Републици Србија VISA организација је присутна посредством огранка VISA CEMEA Holdings Limited – Огранак у Београду-Нови Београд, МБ: 29503915, чија је регистрована претежна делатност 7022 - Консултантске активности у вези с пословањем и осталим управљањем. Овај огранак је издвојени организациони део друштва VISA CEMEA Holdings Limited са седиштем у Лондону, Уједињено Краљевство, чији је оснивач и контролно друштво VISA International Service Association, а друштво VISA Incorporated је оснивач друштва VISA International Service Association. На основу анализе достављених Глобалних процедура међубанкарских накнада, Комисија је закључила да и регионални извршни директор учествује у одлуци о промени међубанкарске накнаде у једној земљи, а на основу Основних правила компаније VISA и Правила за производе и услуге компаније VISA, Република Србија спада у регион CEMEA¹, те је закључено да и VISA CEMEA учествује у одређивању међубанкарских накнада.

Са банкама заинтересованим за пословање платним картицама VISA International Service Association закључује Уговор о чланству и лиценци за коришћење жига. Овим уговором VISA својим члановима – у уговору означеним као „Корисници“, у који је Комисија имала увид, додељује неискључиву и непреносиву лиценцу. Сва права члана - корисника чланства и лиценце прописана су Основним правилима и VISA правилима о производима и услугама², које банка члан добија приликом закључења уговора, из којих следи да се VISA правила примењују и обавезујућа су за све учеснике у VISA систему као и да VISA одређује међубанкарске накнаде уз право да исправи неадекватне прерасподеле.

Приликом одлучивања и одређивања висине међубанкарских накнада, VISA организација води рачуна о интересима банака чланица свог платног система, прилагођавајући их и уклапајући у своје пословне интересе, остварујући на тај начин заједницу интереса са својим члановима. У прилог томе је и навод VISA организације да „настоји да процени међубанкарске стопе на нивоу који је оптималан за интересе обе стране: за банке издаваоце и банке прихватиоце“. Сходно наведеном о односу VISA организације и банака које су учесници у VISA система платних картица, Комисија је одлуку о међубанкарским стопама ценила као одлуку облика удруживања учесника на тржишту у смислу члана 10. став 2. Закона о заштити конкуренције, у даљем тексту: Закон.

Комисија констатује да је VISA организација доставила податке о висини накнада али није и образложила структуру међубанкарске накнаде, како је наложено.

Комисија је као релевантне изворе информација користила и образложење Закона о међубанкарским накнадама и посебним правилима пословања код платних трансакција на основу платних картица („Сл. гласник РС“, бр. 44/2018, у даљем тексту Закон о међубанкарским накнадама) и одлуке Европске комисије донету у поступку против VISA организације у вези са висином међубанкарске накнаде³. У образложењу предлога овог

¹ Централна и Источна Европа, Блиски Исток и Африка

² Основна правила компаније VISA и Правила за производе и услуге компаније VISA, доступна на: <https://rs.visa.com/dam/VCOM/download/about-visa/visa-rules-public.pdf>,

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002D0914&from=EN> и http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_6930_6.pdf

закон⁴ наведено је да је анализа стања у домаћем платном систему у вези са платним картицама показала да ово тржиште карактеришу пословна правила која је потребно посебно уредити, како би се адекватно подстакао даљи раст ове врсте безготовинског плаћања, заштитили интереси корисника платних картица (потрошача и трговаца) и омогућила фер тржишна утакмица. Наиме, из анализе коју је спровела Народна банка Србије уочено је да је спорији развој прихватне мреже и ограничен раст картичних плаћања изазван трошковима прихватања платних картица на продајним местима. У пракси највећи део трговачке накнаде (око 60–70%) чини међубанкарска накнада. У Републици Србији међубанкарске накнаде су тренутно вишеструко више него на тржиштима Европске уније.

Комисија је имала у виду да је чланом 3. Закона о међубанкарским накнадама прописано да међубанкарска накнада код трансакције дебитном картицом не може бити виша од 0,2% вредности извршене трансакције док међубанкарска накнада код трансакције кредитном картицом не може бити виша од 0,3% вредности извршене трансакције. Пружалац платне услуге не може наплатити нити понудити међубанкарску накнаду супротно наведеним ставовима овог члана. Овај закон је ступио на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“ (16.06.2018. године) а примењује се истеком шест месеци од дана ступања на снагу (17.12.2018. године).

Међубанкарске накнаде су у Европској унији прописане Уредбом ЕУ 2015/751 о мултилатералним накнадама за плаћања заснована на платним картицама⁵, којом су међубанкарске накнаде ограничене на 0,2% вредности трансакције извршене дебитном картицом и 0,3% вредности трансакције извршене кредитном картицом.

На основу свега наведеног, Комисија је основано претпоставила да VISA организација као облик удружених учесника на тржишту одређује минималне међубанкарске накнаде у неправичном износу, које су у просеку неколико пута веће од оних које су утврђене Законом о међубанкарским накнадама за период почев од 17.12.2018. године, а које банке у систему VISA организације примењују почев од дана закључења уговора са банкама а један од првих уговора датира из 1996. године. На тај начин се ограничава конкуренција међу банкама у погледу износа трговачких накнада које нуде трговцима за услугу пријема платних картица а могуће је да утиче негативно и на конкуренцију на тржишту издавалаца платних картица на територији Републике Србије.

Рестриктивни споразуми су, у складу са одредбом члана 10. Закона, споразуми између учесника на тржишту који имају за циљ или последицу значајно ограничавање, нарушавање или спречавање конкуренције на територији Републике Србије. Чланом 10. став 2. Закона, између осталог, прописано је да рестриктивни споразуми могу бити уговори, поједине одредбе уговора, изричитих или прећутних договори, усаглашене праксе, као и одлуке облика удруживања учесника на тржишту, а којима се нарочито непосредно или посредно утврђују куповне или продајне цене или други услови трговине.

Чланом 35. Закона прописано је да Комисија покрене поступак испитивања повреде конкуренције по службеној дужности када на основу достављених иницијатива, информација и других расположивих података, основано претпостави постојање повреде конкуренције.

⁴ http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/1273-18.pdf

⁵ Regulation (EU) 2015/751 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2015 on interchange fees for card-based payment transactions, Official Journal L 123, 19.5.2015

Узимајући у обзир све изнето, Комисија је основано претпоставила постојање повреде конкуренције из члана 10. Закона - одлуке облика удружених учесника на тржишту која има за циљ или последицу значајно ограничавање конкуренције на тржишту платних картица на територији Републике Србије.

Сагласно наведеном одлучено је као у ставу I диспозитива закључка.

Друштва која представљају VISA платну организацију сматрају се повезаним учесницима на тржишту у смислу члана 5. Закона. Како је у тоим члану прописано, повезани учесници на тржишту су два или више учесника на тржишту који су повезани тако да један или више учесника на тржишту контролише другог или друге учеснике на тржишту.

Имајући у виду да се друштва VISA Incorporated и VISA International Service Association и VISA CEMEA Holdings Limited сматрају једним учесником на тржишту достављање писмена једном учеснику сматра се да је достављање извршено и другом повезаном учеснику, односно његовом заступнику (члан 39. став 4. Закона). У конкретном случају достављање друштвима VISA Incorporated и VISA International Service Association извршиће се преко VISA CEMEA Holdings Limited – огранка у Београду, на адресу Милентија Поповића бр. 5V, уз право да именују пуномоћника за пријем писмена у року од 30 дана. Уколико у том року не одреде пуномоћника за пријем обавештења, Комисија ће им поставити, о њиховом трошку, пуномоћника за пријем писмена, како је прописано одредбом члана 69. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/2016).

Сагласно наведеном одлучено је као у ставу II диспозитива закључка.

Сагласно одредбама члана 35. став 2. Закона одлучено је као у ставу III диспозитива закључка.

Сагласно одредбама члана 40. став 1. Закона, одлучено је као у ставу IV диспозитива закључка.

Упутство о правном средству

Против овог закључка није дозвољена посебна жалба, а исти се може оспоравати у управном спору покренутом тужбом Управном суду у Београду против коначне одлуке Комисије у овој управној ствари.

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ
Др Милоје Обрадовић